

ДОГОВОР МЕЖДУ РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ И РУСКАТА ФЕДЕРАЦИЯ ЗА СОЦИАЛНА СИГУРНОСТ

(Ратифициран със закон, прието от 40-ото Народно
събрание на 10 април 2009 г. - ДВ, бр. 31 от 2009 г. В сила от
20 март 2010 г.)

Издаден от Министерството на труда и социалната политика

Обн. ДВ. бр.20 от 12 март 2010г., изм. ДВ. бр.54 от 16 юни 2020г.

Република България и Руската федерация, наричани по-долу
договарящи страни,

водени от желанието да регулират взаимоотношенията си в областта
на социалната сигурност и задължителното (държавно) обществено
осигуряване, се споразумяха за следното:

Част първа. ОБЩИ РАЗПОРЕДБИ

Член 1

1. За целите на този договор следните термини означават:

1.1. "законодателство":

закони и други нормативни актове на всяка договаряща страна,
които регулират отношенията в областите на социалната сигурност и
задължителното (държавното) обществено осигуряване, посочени в член 2 на
този договор;

1.2. "компетентен орган":

за Република България - министърът на труда и социалната
политика;

за Руската федерация - Министерството на здравеопазването и
социалното развитие на Руската федерация;

1.3. "компетентна институция":

институциите на договарящите страни, на които е възложено
изпълнението на законодателството в областите на социалната сигурност и
задължителното (държавното) обществено осигуряване, посочени в член 2 на
този договор;

1.4. "местожителство (местоживеене)":

за Република България - дългосрочно пребиваване в Република
България по смисъла на българското законодателство;

за Руската федерация - мястото на постоянно или временно
местоживеене на законно основание на територията на Руската федерация,
което може да бъде определено или признато за такова съгласно
законодателството на Руската федерация;

1.5. "осигурено лице":

лице, признато като такова съгласно законодателството на всяка
договаряща страна;

1.6. "член на семейството":

лице, признато като такова съгласно законодателството на всяка договаряща страна;

1.7. (изм. - ДВ, бр. 54 от 2020 г., в сила от 20.06.2020 г.) "осигурителен стаж":

период, зачитан като такъв съгласно законодателството на всяка Договаряща се страна;

1.8. (изм. - ДВ, бр. 54 от 2020 г., в сила от 20.06.2020 г.) "пенсии и обезщетения":

парични плащания, посочени в член 2 на този Договор, включително всичките им увеличения и добавки към тях, предвидени в законодателството на Договарящите се страни.

2. Другите термини, използвани в този договор, имат значението, което е определено от законодателството на всяка договаряща страна.

Член 2

1. (Изм. - ДВ, бр. 54 от 2020 г., в сила от 20.06.2020 г.) Този Договор се отнася до:

за Република България относно:

1) обезщетения за временна неработоспособност;

2) обезщетения за майчинство;

3) семейни помощи за деца;

4) пенсии за инвалидност поради трудова злополука или професионална болест;

5) пенсии за осигурителен стаж и възраст и за инвалидност поради общо заболяване;

6) наследствени пенсии;

7) пенсии, несвързани с трудова дейност (пенсия за военна инвалидност, пенсия за гражданска инвалидност, социална пенсия за старост, социална пенсия за инвалидност, персонална пенсия);

8) помощ при смърт;

за Руската федерация относно:

1) обезщетения за временна нетрудоспособност;

2) обезщетения за майчинство и обезщетение за семейства с деца;

3) обезщетения за погребение;

4) осигурителни пенсии за старост, осигурителни пенсии за инвалидност, осигурителни наследствени пенсии, както и фиксирани плащания към осигурителната пенсия, повишаване и/или увеличаване на фиксирани плащания към осигурителната пенсия и допълнителни плащания към осигурителната пенсия;

5) пенсии, плащани в рамките на натрупващата пенсионна система, и други плащания за сметка на пенсионни спестявания;

6) социални пенсии;

7) плащания на осигуреното лице вследствие на трудова злополука и професионална болест или на членове на семейството в случай на смърт на осигуреното лице по тези причини.

2. Този договор се прилага и за отношенията, регулирани от законодателството за социалната сигурност и задължителното (държавното) обществено осигуряване, което изменя или допълва разпоредбите, посочени в алинея 1 на този член.

Член 3

Този договор регулира социалната сигурност и задължителното (държавното) обществено осигуряване на лицата с местоживеене на територията на договарящите страни и които са техни граждани, а също и на членовете на семействата на посочените лица, които са се подчинявали или се подчиняват на действието на законодателството на една от договарящите страни.

За Руската федерация този договор не се прилага към военнослужещите от въоръжените сили на договарящите страни и другите военни формирования, създадени по законодателството на договарящите страни, лица от ръководния и редовия състав на органите на вътрешните работи, членовете на техните семейства, други лица приравнени към посочените военнослужещи, по отношение на пенсионното осигуряване по специалното законодателство на Руската федерация, а така също и към държавните граждански служители.

Член 4

Гражданите на едната договаряща страна и членовете на техните семейства с местоживеене на територията на другата договаряща страна са равнопоставени по права и задължения на гражданите на тази договаряща страна при прилагане разпоредбите на член 2 от този договор.

Член 5

(Изм. - ДВ, бр. 54 от 2020 г., в сила от 20.06.2020 г.) 1. По желание на лицата, посочени в член 3 на този Договор, сумите на отпуснатите пенсии и/или плащания за трудова злополука и/или професионална болест могат да им бъдат изплащани на територията на Договарящата се страна, която ги е отпуснала, или се превеждат на територията на другата Договаряща се страна по реда, определен в споразумението по член 16 от този Договор.

2. При промяна на местоживеенето на лицето, на което е отпусната пенсия (с изключение на пенсиите, несвързани с трудова дейност, в Република България и на социалната пенсия в Руската федерация), и/или плащания за трудова злополука и/или професионална болест, от територията на едната Договаряща се страна на територията на другата Договаряща се страна изплащането им продължава да извършва Договарящата се страна, която ги е отпуснала.

3. При промяна на постоянното местоживеене на лицето в трета държава изплащането на отпуснатата пенсия по негов избор се осъществява по реда, определен в споразумението по член 16 на този Договор:

За Република България - на нейната територия или се изплаща на територията на Руската федерация, или на територията на трета държава, с която Република България има сключен международен договор, чиито разпоредби предвиждат това.

За Руската федерация - на нейната територия или се изплаща на територията на Република България.

4. При промяна на постоянното местоживеене на лицето в трета държава плащанията в случай на трудова злополука и (или) професионална болест по негов избор се осъществява:

За Република България - на нейната територия или се изплаща на територията на Руската федерация, или на територията на трета държава, с която Република България има сключен международен договор, чиито разпоредби предвиждат това.

За Руската федерация - на нейната територия или се изплаща на територията на Република България, или на територията на трета държава.

5. Разпоредбите на точки 2 и 3 от този член не се отнасят за изплащането на пенсии, правото и размера на които са обусловени от местоживеенето на лицата, посочени в член 3 от този Договор, на територията на Договарящата се страна, която ги изплаща.

Част втора.

ПРИЛОЖИМО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО

Член 6

1. (Изм. - ДВ, бр. 54 от 2020 г., в сила от 20.06.2020 г.) Осигурените лица, спрямо които се прилага този Договор, се подчиняват изключително на законодателството на тази Договаряща се страна, на територията на която: за Република България са наети лица или са самоосигуряващи се, а за Руската федерация - извършват трудова и/или друга дейност.

2. От разпоредбите на алинея 1 на този член се правят следните изключения:

2.1. към осигурените лица, които осъществяват трудова дейност на територията на двете договарящи страни, се разпростира законодателството на тази договаряща страна, на територията на която се намира местоживеенето на лицето;

2.2. (доп. - ДВ, бр. 54 от 2020 г., в сила от 20.06.2020 г.) към осигурените лица, които попадат под действието на законодателството на едната договаряща страна и са изпратени на работа за определен период на територията на другата договаряща страна, се прилага законодателството на първата договаряща страна при условие, че срокът на командировката не надвишава две години; при съгласие на компетентните органи или посочен от тях орган (институция) за всеки индивидуален случай срокът за прилагане на законодателството на изпращащата договаряща страна може да бъде продължен, но за не повече от една година; разпоредбите на тази подточка се прилагат и към осигурените лица, които извършват за Република България дейност като самоосигуряващи се, а за Руската федерация друг вид дейност;

2.3. по отношение на сътрудниците на дипломатическите представителства и работещите в консулските служби на договарящите страни, а също и за частните домашни работници се прилагат съответните разпоредби на Виенската конвенция за дипломатическите отношения от 18 април 1961 г. и Виенската конвенция за консулските отношения от 24 април 1963 г.;

2.4. към членовете на екипажа на плавателни съдове се прилага законодателството на тази договаряща страна, под флага на която се извършва плаването; за лица, наети на работа за товаро-разтоварителни дейности и ремонт на съдовете или за охрана на пристанището, се прилага законодателството на тази договаряща страна, на чиято територия се намира пристанището;

2.5. за персонала на транспортни предприятия, осъществяващи международни превози на територията на двете договарящи страни, се прилага законодателството на тази договаряща страна, на чиято територия е регистрирано съответното предприятие;

2.6. (нова - ДВ, бр. 54 от 2020 г., в сила от 20.06.2020 г.) по отношение на осигурените лица от едната Договаряща се страна, които за Република България са наети лица, а за Руската федерация извършват трудова дейност, и които не са командировани на работа във филиал или постоянно представителство на организация, намиращи се на територията на другата Договаряща се страна, се прилага законодателството на тази Договаряща се страна, на чиято територия се намира филиалът или представителството на организацията.

Член 7

1. Членовете на семейството, придружаващи осигуреното лице, се подчиняват на законодателството на същата договаряща страна, на което и осигуреното лице съгласно алинея 1 на член 6 на този договор.

2. Алинея 1 от този член не се прилага, ако членовете на семейството на основание на собствената си трудова дейност се подчиняват на законодателството на другата договаряща страна.

Част трета. ОБЕЗЩЕТЕНИЯ ЗА ВРЕМЕННА НЕРАБОТОСПОСОБНОСТ И МАЙЧИНСТВО

Член 8

(Изм. - ДВ, бр. 54 от 2020 г., в сила от 20.06.2020 г.) При определяне на правото на обезщетение за временна неработоспособност и майчинство, а също и на размера им се отчита целият осигурителен стаж, придобит на територията на двете договарящи страни, освен в случаите, когато периодите на този стаж съвпадат по време на тяхното придобиване.

Член 9

Обезщетения за временна неработоспособност и майчинство се отпускат и изплащат съгласно законодателството и за сметка на тази договаряща страна, на чието законодателство е подчинено осигуреното лице.

Част четвърта. ПЕНСИИ

Член 10

(Изм. - ДВ, бр. 54 от 2020 г., в сила от 20.06.2020 г.) 1. Всяка от Договарящите се страни определя правото на пенсия на основание осигурителния стаж, придобит съгласно нейното законодателство. Пенсия се отпуска при условията и по реда, определен от законодателството на Договарящата се страна, която отпуска пенсията, ако друго не се предвижда в този Договор.

2. При определяне на правото на пенсия по законодателството на Руската федерация се взема предвид осигурителният стаж, придобит съгласно нейното законодателство, както и на територията на бившата Руска съветска федеративна социалистическа република. Осигурителният стаж, придобит на територията на другите бивши републики от Съюза на съветските социалистически републики, не се взема предвид.

3. Ако продължителността на осигурителния стаж, придобит по законодателството на Договарящата се страна, която отпуска пенсията, изискуем за правото на такава пенсия, е недостатъчен, се взема предвид осигурителният стаж, придобит по законодателството на другата Договаряща се страна, както и на трета държава, с която Договарящата се страна, отпускаща пенсията, има сключен международен договор за социална сигурност (пенсионно осигуряване), при условие че тези периоди на осигурителен стаж не съвпадат по време на придобиване.

4. В Руската федерация при определяне правото на пенсия съгласно точки 2 и 3 на този член размерът на индивидуалния пенсионен коефициент се определя за периода на осигурителния стаж, придобит на нейната територия, както и на територията на бившата Руска съветска федеративна социалистическа република.

В случай че правото на пенсия поради липсата на изискуемия размер на индивидуалния пенсионен коефициент съгласно законодателството на Руската федерация не се придобива, се прилага размерът на индивидуалния пенсионен коефициент, равен на единица за една година осигурителен стаж, придобит на територията на Република България, както и на територията на трети държави, с които Руската федерация има сключен международен договор за социална сигурност. При това един месец осигурителен стаж представлява 1/12 част от коефициента за пълна календарна година, а един ден - 1/360 част от коефициента за пълна календарна година.

5. Ако общата продължителност на осигурителния стаж, придобит по законодателството на едната Договаряща се страна, е по-малка от пълни дванадесет месеца и с този осигурителен стаж не се придобива право на пенсия, то тогава тази Договаряща се страна не отпуска пенсия за него, с изключение на случаите, когато с тази продължителност на осигурителния стаж се придобива право на пенсия.

6. Ако законодателството на едната Договаряща се страна предвижда отпускане на пенсии за период от осигурителен стаж в определена професия или при извършване на определена дейност, тези периоди се зачитат от другата Договаряща се страна за преценка на правото на пенсия при обичайни условия.

7. Отпускането и изплащането на пенсия в съответствие със законодателството на едната Договаряща се страна не влияе на правото на осигуреното лице за едновременно отпускане и изплащане на такъв или друг вид пенсия съгласно законодателството на другата Договаряща се страна, ако друго не е предвидено в този Договор.

8. В Руската федерация при определяне на правото на пенсия и на нейния размер, които зависят от броя на членовете на семейството, се вземат предвид членовете на семейството, родени и/или отгледани на територията на Руската федерация, както и на територията на бившата Руска съветска федеративна социалистическа република.

Член 11

(Изм. - ДВ, бр. 54 от 2020 г., в сила от 20.06.2020 г.) 1. Всяка Договаряща се страна определя размера на пенсиите, съответстващ на нейния осигурителен стаж, а за Република България - и на осигурителния доход за времето на този стаж, в съответствие с разпоредбите на своето законодателство, ако друго не е предвидено в този Договор.

2. При изчисляване на размера на пенсията по законодателството на Руската федерация се зачита осигурителният стаж, придобит в съответствие с нейното законодателство и на територията на бившата Руска съветска федеративна социалистическа република. Периодите на осигурителен стаж, придобит на територията на други бивши републики от Съюза на съветските социалистически републики, както и на трети държави, не се зачитат.

3. Размерът на фиксираните плащания към осигурителната пенсия, както и размерът на увеличаване на фиксираните плащания към осигурителната пенсия и на увеличеното повишаване на фиксираните плащания към осигурителната пенсия се определят пропорционално на съотношението на фактическата продължителност на осигурителния стаж, придобит на територията на Руската федерация и на територията на бившата Руска съветска федеративна социалистическа република, към изискуемата продължителност на осигурителния стаж за определяне на правото на осигурителна пенсия в съответствие със законодателството на Руската федерация.

4. При определяне на социалните (федерални и регионални) добавки към осигурителната пенсия в Руската федерация се вземат предвид пенсиите, отпуснати в Република България.

Член 12

(Изм. - ДВ, бр. 54 от 2020 г., в сила от 20.06.2020 г.) Пенсиите, несвързани с трудова дейност в Република България, и социалните пенсии в Руската федерация, за Република България - с изключение на пенсиите за гражданска инвалидност и пенсиите за военна инвалидност, се определят и изплащат в съответствие със законодателството на Договарящата се страна, на територията на която лицето живее, при условие че не получава пенсия съгласно законодателството на другата Договаряща се страна.

Чл. 12¹.

(Нов - ДВ, бр. 54 от 2020 г., в сила от 20.06.2020 г.) В Руската федерация определянето на правото за получаване на натрупваща пенсия и плащания за сметка на средства от пенсионни спестявания, както и определянето на техните размер и изплащането им, се осъществява в съответствие със законодателството на Руската федерация.

Част пета.

ПОМОЩИ ЗА ПОГРЕБЕНИЕ И ПОМОЩИ ПРИ СМЪРТ

Член 13

При възникване на право на обезщетение за погребение или на помощ при смърт съгласно законодателствата на двете договарящи страни

помощта се отпуска и изплаща от тази договаряща страна, законодателството на която се прилага към лицето към момента на смъртта му.

Част шеста. ОБЕЗЩЕТЕНИЯ ЗА СЕМЕЙСТВА С ДЕЦА

Член 14

1. Обезщетенията за семейства с деца с изключение на еднократното обезщетение при раждане на дете се изплащат съгласно законодателството на тази договаряща страна, на територията на която пребивава детето.

2. Еднократните обезщетения при раждане на дете се изплащат от тази договаряща страна, законодателството на която се прилага към майката към момента на раждане на детето или към осиновителя към момента на осиновяването.

Част седма. ОБЕЗЩЕТЕНИЯ В СЛУЧАЙ НА ТРУДОВА ЗЛОПОЛУКА ИЛИ ПРОФЕСИОНАЛНА БОЛЕСТ

Член 15

1. Обезщетенията в случай на трудова злополука, професионална болест или смърт по тези причини отпуска и изплаща тази договаряща страна, законодателството на която се е прилагало към осигуреното лице в момента на настъпване на злополуката, друго увреждане на здравето, смърт било по време на трудовата му дейност, довела до професионалната болест, а също така и в случаите, когато професионалната болест за първи път се е проявила на територията на другата договаряща страна.

2. В случаите, когато осигуреното лице, получило професионална болест, е работило на територията на двете договарящи страни в условия и области на дейност, които могат да предизвикат професионална болест, обезщетение отпуска и изплаща договарящата страна, на територията на която последно е била изпълнявана тази работа.

3. В случай на изменение на степента на загубена работоспособност, загуба на професионална трудоспособност на осигуреното лице преизчислението на размера на обезщетението се извършва в съответствие със законодателството на тази договарящата страна, по което е било отпуснато обезщетението.

Част осма. СЪТРУДНИЧЕСТВО НА ДОГОВАРЯЩИТЕ СТРАНИ

Член 16

С цел реализация на този договор компетентните органи сключват споразумение за неговото прилагане.

Член 17

1. С цел реализация на този договор компетентните органи определят компетентни институции.

2. Компетентните органи си сътрудничат непосредствено по всички въпроси на социалната сигурност и задължителното (държавното) обществено осигуряване, които регулира този договор.

3. Компетентните органи взаимно си предоставят необходимата информация за измененията в законодателството.

Член 18

1. Решенията за степента на загубена работоспособност, загуба на професионална трудоспособност, степента на ограничаване на способността за трудова дейност, групата и причината за инвалидността се вземат от органите на медицинската експертиза на тази от договарящите страни, по законодателството на която се извършва отпускането и изплащането на съответната пенсия и обезщетение.

2. Медицинското освидетелстване, а също така и преосвидетелстването на лицата с цел установяване степента на загубена работоспособност, загуба на професионална трудоспособност, степента на ограничаване на способността за трудова дейност, групата и причината за инвалидността се извършват по местоживеенето им.

Член 19

1. Всяко заявление за отпускане или преразглеждане на пенсия или обезщетение, подадено съгласно законодателството на едната договаряща страна, също така се счита за заявление, подадено съгласно законодателството и на другата договаряща страна.

2. Всички заявления или искания, които съгласно законодателството на едната договаряща страна са били подадени в определения срок в компетентната институция на тази договаряща страна, се считат подадени в установения срок в компетентната институция на другата договаряща страна.

Член 20

1. Компетентните институции на договарящите страни си предоставят необходимите сведения за обстоятелствата, имащи значение за прилагането на този договор, а също така вземат мерки за установяване на тези обстоятелства.

2. Необходимите за социалната сигурност и задължителното (държавното) обществено осигуряване документи, издадени на територията на която и да е от договарящите страни, се приемат без легализация.

3. Редът и начинът за предоставяне на необходимите сведения и документи и за удостоверяване на превода на документите, издадени на държавните езици на договарящите страни, се определят със споразумението по прилагането на този договор.

Чл. 20¹.

(Нов - ДВ, бр. 54 от 2020 г., в сила от 20.06.2020 г.) 1. Компетентната институция на едната Договаряща се страна, изплатила пенсия (обезщетение) в размер, превишаващ полагащия се на осигуреното лице размер на пенсията (обезщетението), може да поиска от компетентната институция на другата

Договаряща се страна да приспадне по реда, определен в нейното законодателство, надплатената сума от пенсията (обезщетението) на осигуреното лице.

2. Удържаните през платежния период суми от пенсии се прехвърлят за сметка на средствата за изплащане на пенсии през следващия платежен период.

Член 21

Всяка информация за лицата, която се изпраща от едната договаряща страна на другата договаряща страна, е конфиденциална и може да бъде използвана само за прилагането на този договор.

Член 22

Договарящите страни решават всички спорни въпроси, които могат да възникнат между тях във връзка с тълкуването и прилагането на договора, чрез преговори между компетентните органи на договарящите страни.

Част девета.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

Член 23

(Изм. - ДВ, бр. 54 от 2020 г., в сила от 20.06.2020 г.) 1. Пенсиите, отпуснати до влизането в сила на този Договор, се преразглеждат съгласно разпоредбите на този Договор на основание на заявлението, посочено в член 19, точка 1 от този Договор, от първо число на месеца, следващ месеца на неговото подаване, но не по-рано от деня на влизане в сила на този Договор. При това общият размер на пенсиите, отпуснати от всяка от Договарящите се страни към тази дата, не може да бъде по-нисък от размера на пенсиите (пенсията), получаван от осигуреното лице преди тяхното (нейното) преразглеждане в съответствие с този Договор.

2. В случай че размерът на пенсиите (пенсията) в резултат на преразглеждането съгласно точка 1 от този член се намалява, такова преразглеждане не се извършва и продължава изплащането на отпуснатите по-рано пенсии (пенсия).

3. Преразглеждането на пенсиите съгласно този Договор е окончателно.

Член 24

(Изм. - ДВ, бр. 54 от 2020 г., в сила от 20.06.2020 г.) При определяне на право на пенсия и на обезщетение съгласно този Договор се взема предвид осигурителният стаж, придобит и преди влизането в сила на Договора.

Член 25

1. Този договор подлежи на ратификация и влиза в сила на 30-ия ден, следващ датата на размяната на ратификационните грамоти.

2. (Доп. - ДВ, бр. 54 от 2020 г., в сила от 20.06.2020 г.) Внасянето на изменения и допълнения в договора се извършва чрез подписване на

съответните протоколи от договарящите страни. Редът за влизане в сила на протоколите се определя от разпоредбите на точка 1 от този член.

3. В случай че в една от договарящите страни се промени компетентният орган или компетентната институция или тяхното наименование, договарящите страни се уведомяват за това по дипломатически път.

Член 26

1. Този договор се сключва за неопределен срок.

2. Всяка договаряща страна има правото да денонсира този договор, като уведоми писмено за това другата договаряща страна по дипломатически път. Действието на този договор се прекратява след изтичане на 6 месеца от датата на получаване на това известие.

3. Правата, придобити в съответствие с разпоредбите на този договор, се запазват в случай на неговото денонсиране.

Съставен в Москва на 27 февруари 2009 г. в два еднообразни екземпляра, всеки от които на български и руски език, като и двата текста имат еднаква сила.

ПРОТОКОЛ ЗА ИЗМЕНЕНИЕ НА ДОГОВОРА МЕЖДУ РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ И РУСКАТА ФЕДЕРАЦИЯ ЗА СОЦИАЛНА СИГУРНОСТ ОТ 27 ФЕВРУАРИ 2009 Г., ПОДПИСАН НА 4 МАРТ 2019 Г. В СОФИЯ

(ОБН. - ДВ, БР. 54 ОТ 2020 Г. В СИЛА ОТ 20.06.2020 Г.)

Член 2

Запазват се пенсиите и обезщетенията, определени съгласно Договора, преди измененията, предвидени в този протокол, да влязат в сила.

Член 3

Този Протокол подлежи на ратифициране и влиза в сила на 30-ия ден след датата на размяна на ратификационните документи.